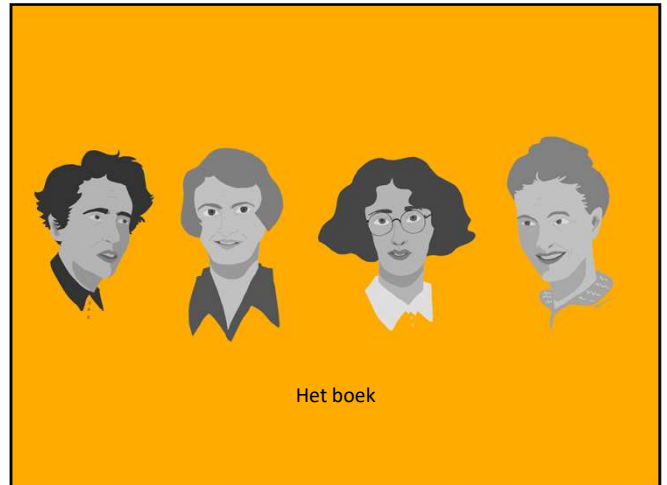

1

2

Rand schrijft verder

- Al in haar brief aan haar vriendin Pat lezen we de opmaat naar *Atlas Shrugged* dat gepubliceerd wordt in 1957 (325)
- Juist haar teleurstelling over de mate waarin mensen begrijpen wat zij schrijft maakt die gedachte aan de atlasen wakker.
- Gaandeweg wordt het haar duidelijk dat het individualisme als morele wet en het kapitalisme als economische vorm, de wereld moeten redden.
- Haar kritiek wordt meer en meer een doctrine. (327)
- *Fountainhead* wordt gaandeweg een succes. De filmrechten worden verkocht. Arendt maakt er een filmscenario van. Hoofdmotief is de menselijke integriteit (329)

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1 3

3

De Beauvoir wordt schrijfster

- Het doet een beetje denken aan hoe Zeno filosoof werd (zijn vloot verging), want omdat haar bevoegdheid om les te geven wordt ingetrokken wordt ze nu fulltime schrijfster. De roman *L'invitée* komt uit en is een succes.
- Er is hoop op een spoedig einde van de oorlog.
- De Beauvoir krijgt via Sartre een baan bij de nationale radio (Radio Vichy)(334) Sartre ligt zelf onder vuur, ook omdat men niet weet waar hij staat in de oorlog
- Het contact met Camus neemt toe en inspireert. Ze schrijft over transcendentie dat voorafgaat aan voor jezelf, of de ander kiezen. (332) Maar voor De Beauvoir is zelftransformatie niet het je invoegen in een transcendente orde.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1 4

4

Arendt denkt over de kampen

- Arendt en Blücher worden zich meer en meer bewust van welke ramp zich aan het voltrekken is m.b.t. de Joden die niet hebben kunnen vluchten. Arendt zal hierover zeggen 'met deze daden kunnen we niet verder'.
- Ze gaat in haar werk steeds uit van vergeving als noodzakelijk onderdeel van een wereld in verandering, maar hier is geen vergeving mogelijk, stelt ze. Op grond hiervan is ze vóór de doodstaf in het Eichmannproces.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1 5

5

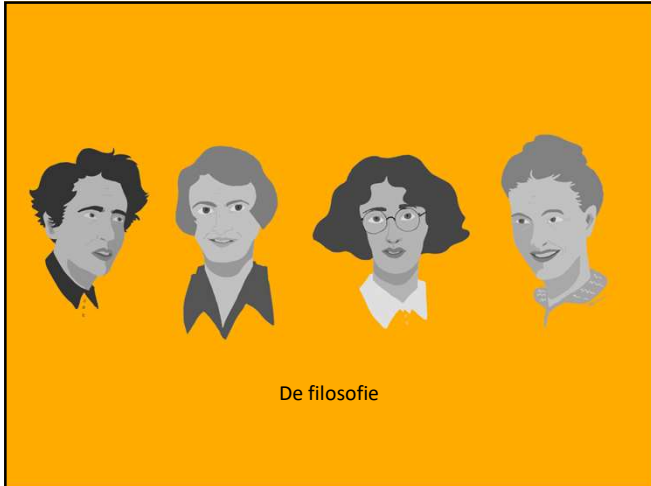
Weil sterft, zonder doop, in Engeland

- Weil wil analoog aan haar mystieke ontwikkeling 'niet meer willen'. Het is niet euthanasie door versterven waar ze naar reikt, maar ze streeft naar het verlaten van alle wil en ego. Ze wil niet gedoopt worden en sterft midden augustus in Kent.
- Ze had voor haar volk op het slagveld willen sterven en daarover is ze teleurgesteld.
- Ze laat haar geschriften na en zoekt in haar laatste grote werk *Verworteling* (geschreven in 1942, maar pas uitgegeven in 1949) naar wat de ziel nodig heeft. Een lijstje: Vrijheid, gehoorzaamheid, verantwoordelijkheid, gelijkheid, hiërarchie, eer, sancties, vrijheid van mening, zekerheid, risico, bezit, collectiviteit, waarheid en vooral geworteld zijn.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1 6

6

7

Arendt en de Joden in Amerika

- Er is verwijdering tussen Arendt en de andere Joden in exil.
- Soms gaat dat al terug tot eerder. Horkheimer en Adorno* zijn geen vrienden van Arendt. En rond het werk van Benjamin komt de irritatie tot een climax (335)
- Het wordt niet beter als Horkheimer en Adorno eerst fondsen voor hun tijdschrift binnenhalen en dan een stipendium krijgen voor een onderzoek naar antisemitisme wat Arends langdurige onderzoeksgebied is. A&H schrijven *Dialectiek van de Verlichting* wat tot op de dag van vandaag als een van de belangrijkste werken van de 20ste eeuw wordt gezien. (336)

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

8

Frankfurter Schule*

- In 1923 is in Frankfurt met geld van een rijke joodse graanhandelaar een instituut opgericht dat de naam Instituut voor sociaal onderzoek, Institut für Sozialforschung, kreeg.
- In 1934 krijgt het instituut onderdak bij Columbia University in New York. Horkheimer e.a. vluchten naar de Verenigde Staten. Het tijdschrift verschijnt nog tot 1940 in het Duits in Parijs. In 1942 is het opgeheven.
- "Heel hartelijk is de verstandhouding tussen de medewerkers van het instituut nooit geweest. Fromm wordt in 1939 ontslagen, Marcuse in 1941. In de jaren daarna ontstaat een intensieve samenwerking tussen Horkheimer en Adorno". (bron Sperna Weiland)
- Als in 1956 Habermas er gaat promoveren is daar weinig aan veranderd (bron Doorman en Pott) Hij promoveert in 1961 in Marburg.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

9

Arendt over de Joodse positie

- Arendt schrijft over de positie van Joden aan Scholem dat er eerst moet worden nagedacht over wat er gebeurd is en niet over het lot en de mystieke veranderingen van de Joden in Israël. (339/340)
- Scholem is met Arendt en Walter Benjamin van mening dat eerst de hele geschiedenis zal moeten worden onderzocht en verklaard. (338/339)
- Geschiedenis wordt hier al meer en meer gezien als narratief. Dit is een verhaal over het verleden vanuit een nu, dat betekenis geeft en een toekomst presenteert. Dit verhaal neemt alle 'betrokkenen' mee, maar is niet feitelijk of argumentatief.
- Citaat uit Arendts *Totalitarisme* Inleiding. (40-41)

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

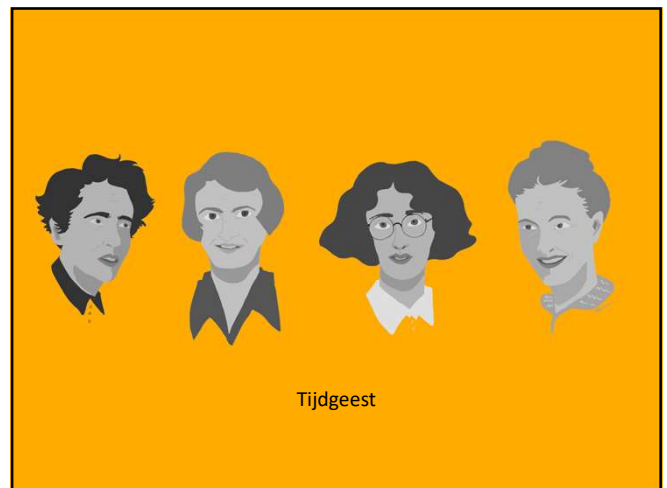
10

De zinloosheid van de kampen en het failliet van de Verlichting

- Het ongeloof over de concentratiekampen is deels omdat het ongelofelijk is dat deze gruwelen bestaan. Uit de geschiedenis blijkt hoe vaak volkerenmoorden verzwegen of ontkend zijn: Armenië (1915), Holodomor en de genocide op de *native Americans*.
- Maar belangrijk is hier de zin 'het leek van buitenaf geen enkele zin te hebben' (337).
- Duitsland was deel van het weldenkende deel van de wereld. Zulk een grof uitzinnig geweld en vernietiging in combinatie met rationele efficiëntie was ondenkbaar. Arendt reageert daar uitgebreid op in *Totalitarisme*. Het besef van deze gruwelijk waarheid is een belangrijke oorzaak voor het einde van het optimisme uit de Verlichting.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

11

12

Eigen verantwoordelijkheid

- Alle vier onze denkers hebben in de loop van hun denkontwikkeling de conclusie getrokken dat er een persoonlijke verantwoordelijkheid is voor wat er gebeurt en zelfs voor wie jij als individu daarin bent.
- Die persoonlijke verantwoordelijkheid lijkt ons nu voor de hand liggend, maar vergelijk dit met Hegel die Napoleon ziet; "Het is inderdaad een wonderlijke ervaring zulk een individu te zien, dat, hier in één punt geconcentreerd, op een paard zittend, in de wereld ingrijpt en haar beheerst." En ook; "Het is het lot van grote karakters om schuldig te zijn".

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

13

13

Persoonlijke integriteit en de wereld

- Steeds meer wordt duidelijk dat in de filosofie van het continent van zijn voetstuk is gevallen.
- Ook al zitten onze vier filosofes in Engeland en de VS, hun canon is de Frans-Duitse filosofie aangevuld met wat in die canon is opgenomen aan Oosterse filosofie.
- De grote vormende zaken als religie, rationaliteit en instituties zijn niet in staat gebleken om ons voor een val uit de vooruitgang te behoeden. De optimistische Verlichting is voorgoed uit zicht.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

14

14

Verantwoordelijkheid en geschiedenis

- Er wordt duidelijk dat de geschiedschrijving en alle verhalen over de feiten zijn wat Nietzsche al had beschreven; uitdrukking van de wil tot macht.
- Deze realisatie blijft nog een tijd uit zicht omdat na de oorlog de efficiëntie hoogtij viert en de verheffing van het volk juist nu groepen bereikt die het daarvoor niet bereikte. De verzorgingsstaat komt op in Europa.
- Maar juist in de successen van de verzorgingsstaat lijkt het pleidooi van deze denkers voor persoonlijke verantwoordelijkheid en de noodzaak van kritische zelfreflectie niet gehoord te worden. Economische groei doet wat de Verlichting niet lukte. De gelijkheid in qua rechten, kennis en moraal lijkt haalbaar..... tot dat gefalsifieerd wordt.

Maieutiek_vier vrouwen 2023-1

15

15